

VUODENKIERTO: TALVI

Perinteisesti vuosi päättyi syksyllä, jolloin kaikki sadonkorjuutyöt oli saatu tehtyä Vuoden alkaminen keskitalvella 1. tammikuuta on vanha roomalainen tapa, mutta Suomessa se on tullut käyttöön vasta 1500-luvulla.

MARRASKUU

Maataloudessa vuosi päättyi lokakuun tienoilla, joten marraskuu oli vuoden ensimmäinen kokonainen kuukausi. Nimensä kuukausi on saanut sanasta marras tai marto, joka tarkoittaa kuollutta. Marraskuussa ympäröivä luonto on jo talvilevolla

Koska vuosi loppui, kun kaikki syystyöt oli saatu tehtyä, kuului marraskuun töihin edellisen vuoden antimien käsittely. Naiset kehräsivät ahkerasti lankaa pellavasta ja syksyllä keritystä villasta. Miehet puolestaan kävivät metsällä ja hankkivat riistaa. Verkkoja kudottiin, jotta ne olisivat valmiina talvista kalastusta varten.

Marraskuulle ei satu suuria juhlapäiviä, sillä vuoden päättänyt sadonkorjuujuhla, kekri, on juuri ollut, ja joulua vasta tulossa. Marraskuun merkkipäivät liittyvät yleensä teiden ja vesien jäätymiseen sekä talven ennustamiseen.

JOULUKUU

Joulukuun aikaisempi nimi on ollut talvikuu, mutta nykyisin koko kuukausi saa nimensä kristittyjen toiseksi tärkeimmästä juhlasta, joulusta. Joulua itsessään tosin on saanut nimensä pakanallisesta keskitalvenjuhlan nimestä *yule*. Yulesta juontaa juurensa myös suomen juhla-sana, joka on joulua varhaisempi lainasana.

ANNAN PÄIVÄ 9.12.

Annan päivä on monissa sanonnoissa ja sananlaskuissa päätynyt vuoden pisimmän yön omistajaksi. Nykyisin Annan päivää vietetään 9.12., mutta aikaisemmin se oli 15.12. Nykykalenterissa vuoden pisin yö on talvipäivänseisauksen aikaan, eli 20.–22.12.

Aiemmin Suomessa oli kuitenkin käytössä juliaaninen kalenteri, joka oli epätarkempi kuin nykyinen gregoriaaninen kalenterimme. Se jätti hieman joka vuosi, ja loppujen lopuksi siinä oli kymmenen päivän ero todelliseen vuoteen. Aikaisemmin talvipäivänseisaus siis todella sattui Annan päivän tienoille.

TUOMAANPÄIVÄ 21.12.

”Hyvä Tuomas joulun tuopi, paha Nuutti pois viepi.” Tuomaanpäivästä katsotaan joulu alkaneeksi. Tähän merkkipäivään mennessä tuli jouluvalmistelujen olla valmiita. Tuomaanpäivän jälkeen ei enää ehtinyt valaa kynttilöitä, teurastaa tai leipoa. Ylipäänsä töiden tekemistä joulun pyhinä pidettiin huonotapaisena ja huonoa onnea tuovana.

Tuomaanpäivästä alkoi joulurauha, jonka aikana tehdyistä rikoksista sai ankaramman rangaistuksen. Joulurauha julistetaan edelleen joka jouluaatto Turun Vanhalla Suurtorilla.

JOULU

Monet kekrin ja vuoden vaihtumisen perinteet ovat siirtyneet joulun. Useissa maissa talvipäivänseisaus on ollut vuoden päätös- ja alkamiskohta. Joulu on tärkeä kristillinen juhla, jolloin muistellaan Jeesuksen syntymää.

Joulun viettoon on aina kuulunut juhlapöytä erilaisine herkkuineen. Joulupukki ja lahjat ovat kuitenkin uudempaa perinnettä. Nykyisen joulupukkimme esikuva on pyhä Nikolaus, joka oli lasten suojeluspyhimys. Hänen nimensä näkyy joulupukin englannin kielisessä nimessä *Santa Claus*, joka tulee latinasta *Sanctus Nicolaus*.

Nykyään joulun, kuten monien muidenkin merkkipäivien juhlinta, on siirtynyt aatolle. Varsinaiset joulun pyhät ovat joulupäivä 25.12. ja tapaninpäivä 26.4. Tapaninpäivään liittyivät erityiset tapaninajot, eli kisailuhenkiset rekiretket, joista ei puuttunut vauhtia. Tapani oli hevosten suojeluspyhimys, minkä vuoksi tapaninpäivään on liittynyt

paljon hevosperinteitä ja hevosten menestystä edistäviä taikoja.

TAMMIKUU

Tammikuu on keskitalven kuukausi, joka on sekä talvilevon aikaa että rakennus- ja tarvikkeiden hakkuukautta. Tammikuussa ei ollut suotavaa aloittaa suurempia töitä, mutta kaiken silloin hankitun ajateltiin olevan kestävä ja riittävää. Tammikuussa hakatun puun ajateltiin olevan erityisen lujaa, eikä siihen tullut hometta tai toukkia.

Säiden suhteen vanhalla kansalla oli käsitys, että talven ilmoista voitiin ennustaa kesän säät. Leuto tammikuu ennusti lämmintä kesää ja sateinen hyvää satoa. Toisaalta leuto tammikuu ennusti kylmää helmikuuta. Ennustukset ovat jossain määrin osuneet oikeaan, sillä tieteellisissä mittauksissa helmikuu on todettu vuoden kylmimmäksi kuukaudeksi ja tammikuu vasta toiseksi kylmimmäksi.

UUSIVUOSI 1.1.

Vuoden vaihteeseen on aina kuulunut tulevaisuuden ennustaminen. Tulevaa vuotta voitiin ennustaa valamalla tinaa tai katsomalla onnenpeiliin. Onnenpeili valmistettiin laittamalla vastakkain kaksi peiliä ja niiden väliin reunojen kohdalle kaksi kynttilää. Näin peilit toistivat toistensa heijastuksia muodostaen loputtoman supistuvan kujun, jossa sitten saatettiin nähdä ennusmerkkejä. Onnenpeilissä voitiin nähdä sulhasen kasvot, kihlausta ennustava sormus tai lapsen syntymää ennustava kehto, mutta myös synkeämpiä enteitä, kuten kirstu, joka ennusti kuolemaa.

Tinan valaminen on vieläkin tapana uudenvuoden aattona. Ennen koko perhe kerääntyi yhteen valamaan tinoja. Ensimmäisenä tehtiin isännän tina, sitten emännän ja sen jälkeen arvojärjestyksessä valettiin kaikille oma tinakuva. Tina sulatettiin kauhassa ja kaadettiin sitten kylmään veteen. Kylmässä vedessä tina äkkiä jäähmettyy ja muodosta kuvion, josta voidaan ennustaa tulevaa vuotta. Ropeloinen pinta tiesi rahaa, säkin muoto hyvää viljavuotta. Myös tinan varjosta voitiin ennustaa. Jos varjosta muodostui laivan kuva, se tiesi onnea.

Nykyään uudenvuoden juhlintaan kuuluu ilotulitus aattoyönä. Tapa on peräisin Kiinas-

ta ja sen alkuperäisenä tarkoituksena on ollut ajaa pahoja henkiä pois.

NUUTINPÄIVÄ 13.1.

Nykyään vietämme joulun ajan päättävää loppiaista 6.1., mutta ennen nuutinpäivä 7.1. oli tärkeämpi. Nykyisin nuutinpäivä on siirretty kalenterissa myöhemmälle eli sitä vietetään 13.1. Nuutin päivä on saanut nimensä keskiaikaiselta Tanskan kuninkaalta, Knutilta, josta tuli pyhimys.

Nuutinpäivänä joulun vietto ja juhlinta lopetettiin. Silloin aloitettiin uudestaan arkiset askaret – tai ainakin niin tehtiin viimeistään seuraavana päivänä, kun ensin oli juhlistettu juhlien päättymistä.

Nuutinpäivän perinteisiin kuuluvat nuuttipukit. Kylän nuoret miehet kiersivät naapuritaloissa kummallisesti pukeutuneina. Nuuttipukin asu saattoi olla väärinpäin käännetty turkistakki ja oksankarahkoista tehdyt sarvet. Pukit joivat vierailupaikkojensa viimeiset oluet ja söivät viimeiset jouluruuat. Jos kestitys oli hyvää, pukit käyttäytyivät siivosti, mutta jos vieraanvaraa ei löytynyt, ryhtyivät tyytymättömät pukit kaikenlaisiin kujeisiin ja metkuihin, jopa remuamaan ja räyhäämään. Kaiken kaikkiaan nuutinpäivä oli iloinen ja riehakas juhla. Nykyinen joulupukkimme on saanut nimensä nuutti- ja kekripukeilta.

HÄRKÄ- ELI SELKÄVIIKOT

Nuutinpäivän jälkeen alkoi usean viikon juhlaton kausi, jolloin tehtiin raskaita talvisia töitä. Erityisesti rakennus- ja polttopuiden kaataminen ja kuljetaminen tehtiin härkäviikoilla.

HEIKIN PÄIVÄ 19.1.

Heikin päivä oli tärkeä härkäviikkojen aikainen merkkipäivä, mutta se ei ollut juhlapäivä vaan talven taitekohta. Heikin päivänä talvi on puolessa välissä. Eräs merkkipäivää kuvaava sanonta on laitettu talviunia nukkuvan karhun suuhun, joka huokaa: ”Yö puolessa, nälkä suolessa,” ja kääntää kylkeä pesässään.

Heikin päivänä tarkkailtiin ruokavarantoja. Koska seuraavaan sadonkorjuuseen oli vielä pitkä aika, sanottiin, että viljaa piti olla jäljellä vielä kaksi kolmasosaa. Karjalle syötettäviä heiniä piti olla jäljellä vähintään puolet, sillä lehmät ja lampaat

pääsivät laiturille vasta kevään korvalla. ”Heikinä eläimen elo kahtia, ihmisen kolmia,” kuului vanha sanonta.

HELMIKUU

Helmikuussa ennustettiin ahkerasti tulevan kesän säitä. Leutoihin päiviin helmikuussa suhtauduttiin kovin epäilevästi, sillä niiden uskottiin ennustavan kylmää ja pitkää kevättä sekä syksyn halloja. Hallat ovat viljan kasvuaikaan sattuvia kylmiä öitä, jolloin lämpötila maanpinnan läheisyydessä laskee pakkasen puolelle. Hallat olivat sadon kannalta tuhoisia, joten niitä varsin aiheellisesti pelättiin.

Helmikuussa jatkettiin puunhakkuukautta sekä kudottiin verkkoja ja valmistettiin muita kalanpyydyksiä. Muutoin helmikuu oli erityisesti naisiin ja naisten töihin liittyvien enteiden ja merkkipäivien aikaa. Tämä on kenties johtunut siitä, että monet talviset puhdetyöt olivat nimenomaan naisten vastuulla. Esimerkiksi talven aikana piti käsitellä ja kehrätä langaksi kesällä kasvatettu pellava ja villa, sillä kesällä ei enää peltotöiden vuoksi ehtinyt.

KARKAUSPÄIVÄ 29.2.

Karkausvuosi on joka neljäs vuosi. Nykyisin karkauspäivä sijoitetaan 29. helmikuuta, mutta aiemmin se oli 24. päivän jälkeen. Nimensä karkauspäivä on saanut lounaissuomalaisesta sanasta karata, jonka merkitys on ollut hypätä. 1800-luvulle asti nimittäin käytettiin puisia riimusauvakalentereita, joissa päivän merkinä oli pieni tikku, jota siirrettiin aina eteenpäin päivän mukaan. Karkauspäivänä sitä kuitenkin vain hyppäytettiin sijoillaan.

Karkauspäivä on kansanperinteessä leikillinen vanhojenpiikojen merkkipäivä. Vanhoiksi kutsuttiin naimattomaksi jääneitä yli 25-vuotiaita naisia. Karkauspäivänä saivat naiset kosia, sillä silloin ajateltiin maailman olevan muutenkin nurinkurinen. Karkauspäivän kosinnasta ei sopinut kieltäytyä, mutta haluton sulhanen saattoi ostaa itsensä vapaaksi lahjoittamalla naiselle uuden hamekankaan.

LASKIAINEN 8.2.–7.3.

Laskiainen on ensimmäinen pääsiäiseen liittyvä juhlapyhä. Koska pääsiäinen ei ole sidottu mihinkään tiettyyn päivämäärään vaan lasketaan kuunvaiheiden mukaan, laskiaisen ajankohta vaihtelee.

Laskiaiseen kuuluvat laskiaissunnuntai ja laskiaistiistai, josta on tullut pääasiallinen laskiaisen viettopäivä.

Laskiainen on saanut nimensä paastoon laskeutumisesta, sillä siitä alkoi 40 päivää kestävä paastonaika, jolloin ei saanut syödä lihaa. Euroopassa laskiaisena on vietetty riehakkaita karnevaaleja ja Suomessakin laskiainen on riemukas ja remuisa juhla. Sana karnevaali juontaa juurensa lihasta luopumiseen, mahdollisesti latinan sanoihin *carnem vale*, hyvästi liha.

Laskiaisena kuului vielä syödä tuhtia liharuokaa, jota pidettiin sen parempana mitä rasvaisempaa se oli. Nykyään laskiaisen ruokiin kuuluvat hernerokka ja laskiaispullat. Hernerokka kuulunut myös ennen vanhaan laskiaispöytään, mutta kermavaahdolla, mantelimassalla ja hillolla täytetyt laskiaispullat ovat uudempaa perinnettä.

Kansanperinteessä laskiainen on työjuhla ja erityisesti pellavanviljelyyn liittyvä juhla. Laskiaiseen mennessä piti kehrutyöt olla tehtyinä, sillä päivän pidentyessä voitiin siirtyä tekemään enemmän valoa vaativia töitä, kuten kudontaa ja ompelua.

Laskiaisen monet tavat liittyivät pellavan kasvuun. Tytöt pukeutuivat valkoisiin vaatteisiin ja harjasivat pitkään hiuksiaan, jotta pellavan kuiduista olisi tullut valkeita ja pehmeitä. Lapsille tehtiin pitkistä pellavankuiduista laskiaispalmikot ja mäkeä laskiessa kuului huutaa: ”Pitkiä pellavia, hienoja hamppuja, nauriita kuin lautasia, räätiköitä kuin nurkanpäitä!” Mitä pidemmälle kelkka liukui, sitä pidemmiksi pellavat kasvoivat. Nykyäänkin mäenlasku on tärkeä osa laskiaisen viettoa, ja erityisesti opiskelijat ovat ottaneet laskiaisen talviseksi riehapäiväkseen.

MAALISKUU

Maaliskuu tuo tullessaan kevään ensimmäiset merkit, kuten maan paljastumisen lumen alta ja varisten saapumisen. Liian aikaisin saapuvaan kevääseen suhtauduttiin epäillen. Elanto oli kiinni vuoden-aikojen sääolosuhteista, joten pienikin poikkeama saattoi aiheuttaa nälänhätää. Eipä siis ihme, että kaikkea tavallisuudesta poikkeavaa pidettiin huonona enteenä. Maaliskuun säistä, erityisesti tuulista, ennustettiin loppukevään kelejä. Jos uuden

kuun aikaan tuuli pohjoisesta, tuli kylmä ja pitkä kevät, jos etelästä, saatiin lämmin ja kaunis kevät.

KEVÄTPÄIVÄNTASAUUS 21.3.

JA MARIAN ILMESTYSPÄIVÄ 25.3.

Kevätpäiväntasauksen aikaan päivä on pidentynyt niin paljon, että se on samanmittainen kuin yö. Se oli kansanperinteen mukaan tärkeä hetki, sillä kevään katsottiin alkavan siitä. Kevätpäiväntasaus yhdistettiin usein Marian ilmestyspäivään, jota kutsuttiin Kevät-Mariaksi.

Marian ilmestyspäivä on peräisin katolisesta kirkkokalenterista, jota käytettiin keskiajalla Suomessa. Kristillisen perinteen mukaan Maria sai tuona päivänä ilmestyksen, jossa enkeli Gabriel kertoi hänen odottavan lasta, joka oli Jumalan poika. Marian ilmestyspäivä on tasan yhdeksän kuukautta ennen joulua, sillä keskimääräinen raskausaika on yhdeksän kuukautta. Maria on suosituimpia pyhimyksiä ja hänelle omistettuja päiviä on suomalaisessa perinnekalenterissa useita.

Kansanperinteessä Kevät-Maria oli tärkeä säiden ennustuspäivä, jolloin tarkkailtiin tuulia ja lumen sulamista. ”Mitä Maariana maloilla sitä Vappuna vaouilla,” sanottiin. Sanonta on tullut entisajan malkakatosta ja pellon kyntövaousta. Sananlasku tarkoitti, että saman verran kuin on Marian päivänä lunta katolla, on vielä vappuna maassa. Katoltahan lumi sulaa nopeammin kuin kylmästä maasta.

PÄÄSIÄINEN 22.3–26.4.

Pääsiäinen on kristittyjen suurin juhla ja kirkkovuoden tärkein merkkipäivä, vaikka nykyään joulun vietto saa enemmän huomiota. Pääsiäinen on liikkuva pyhä, eli sen päivämäärä vaihtelee vuodesta toiseen. Pääsiäisen ajoittamisessa nimittäin seurattiin todellisia kuun vaihteita, ja se sijoittui kevätpäiväntasauksesta seuraavan täydenkuun jälkeiselle sunnuntaille. Usein pääsiäinen osuu huhtikuulle.

Pääsiäisen ajankohdan laskeminen oli pitkään yksi tärkeimpiä kalenteriin liittyviä tehtäviä keskiajalla. Se oli hyvin mutkikasta, sillä piti ottaa huomioon sekä kuun vaiheet että viikonpäivien kierto.

Pääsiäisen nimelle on ehdotettu montaa alkuperää. Yhtäältä silloin päästään paastosta, mutta toisaalta Jeesus pääsi haudasta.

Pääsiäiseen kuuluu useampia juhlia. Viikkoa ennen pääsiäissunnuntaita vietetään palmusunnuntaita. Sen jälkeen vuorossa on piinaviikko, joka päättyy pääsiäissunnuntaihin. Palmusunnuntain virpomisperinteellä on pitkät juuret, mutta nykypäivän noidat ja suklaamunat eivät siihen kuuluneet. Lapset tekivät kauniita virpomisvitsoja pajunoksista ja kävivät sitten naapuritaloissa virpomassa. ”Virvon varvon tuoreeks, terveeks tulevaks vuodeks. Vitsa sulle, palkka mulle.” Tuttu loru oli käytössä, mutta palkkaa ei suinkaan saatu heti, vaan vasta viikon perästä voitiin mennä pääsiäissunnuntaiaterialle naapuriin.

Virpominen liittyi karjanhoitoon, sillä emäntä kävi saamallaan pajunvitsoilla virpomassa lehmänsä ja lisäsi ”tuoreen ja terveen” perään vielä ”tiineen,” minkä piti lisätä karjan poikimista. Sen jälkeen pajunoksat säilöttiin navetan orsille, josta ne otettiin esiin karjan uloslaskupäivänä, eli kevään ensimmäisenä laidunpäivänä. Virpomisvitsoilla paimenpojat sitten hoputtivat talven heikentämät elikot laitumille.

Palmusunnuntaina ennustettiin kevättä tuomalla sisään maljakkoon lehdettömiä koivun oksia. Niin monta päivää kuin kesti hiirenkorvien puhkeamiseen, kesti viikkoja kesään.

Piinaviikon päivillä on useita nimiä, joiden alkuperästä ei ole tarkkaa tietoa. Sukkasunnuntai, malkamaanantai, tikkutiistai, kellokeskiviikko, kiirastorstai, pitkäperjantai ja lankalauantai ovat ehkä saaneet nimensä niihin liittyvien töiden tai perinteiden mukaan. Piinaviikolla pastottiin ankarasti ja pelättiin liikkeellä olevia pahoja henkiä ja noitiam eli trulleja.

Kiirastorstaina oli tapana ajaa kiira, joka oli jonkinlainen paha henki, pois pihapiiristä. Kiiraa karkotettiin vetämällä palavaa tervatynnyriä ja kaikenlaista kolisevaa romua pihan ympäri ja huutamalla ”Kitis kiira metsään!” Tärkeää oli, että taikakeinon suorittaja ripusti yölleen mahdollisimman paljon rautaisia teräkaluja kuten puukkoja ja veitsiä, jotta kiira pelästyisi kunnolla.

Pääsiäisnoidat eli trullit olivat merkittävä osa kansan pääsiäisperinnettä oli. Kateelliset ja ilkeät noidat pyrkivät varastamaan naapurien onnen ja kävivät taloissa tekemässä ilkeyksiä. Onni voitiin viedä lypsämällä salaa toisen lehmältä maitoa puukontuppeen, keritsemällä lampaita tai leikkaamalla

naapurin lehmistä nahanpaloja. Nykyään tiedämme, että todellisia noitia ja taikuutta ei ole, mutta entisaikaan taikakeinoihin ja yliluonnolliseen uskottiin vahvasti. Voi siis olla, että kateellinen naapuri kävi todella keritsemässä viereisen talon lampaita ja pyrki näin saamaan itselleen toisen onnen. Noidilta pyrittiin suojautumaan erilaisin taikakeinoin, kuten keritsemällä lampaiden selkiin risti tai jättämällä navettaan kynttilä yöksi palamaan. Kiirankarkotuksesta tutut teräaseet olivat hyviä noitien pelottajia.

Pääsiäinen oli päivä, jolloin varauduttiin kesään. Erilaisilla konsteilla pyrittiin varmistamaan sadon onnistuminen, karjaonni ja virkeys. Esimerkiksi tytöt nousivat hyvin varhain, ennen variksen raakkumista, noutamaan purosta vettä. Sillä kun pesi kasvonsa, niin oli virkeä koko kesän.

HUHTIKUU

Huhtikuu on saanut nimensä siitä, että tuolloin kaadettiin huhta- eli havupuukaski. Kun puut oli kaadettu huhtikuussa, ne jätettiin vuodeksi kuivumaan ja poltettiin vasta seuraavan vuoden kesällä. On myös arveltu, että huhtikuun nimi voisi tulla lounaissuomalaisesta sanasta huhtinen, mikä tarkoittaa kylmän kosteaa.

Huhtikuu on yleensä kelirikon aikaa. Kelirikko tarkoittaa maan sulamisesta johtuvaa teiden heikentymistä. Nykyisillä asfalttiteillä sitä ei välttämättä huomaa. Ennen niitä kelirikko kuitenkin hankaloitti huomattavasti liikkumista. Yhtäältä jäiden sulaessa ei enää uskallettu lähteä järvien ja jokien heikentyviä jäitä pitkin kulkemaan, ja toisaalta tiet muuttuivat mutavelliksi, jossa ei tahtonut päästä etenemään. Tilanne helpottui, kun jäät olivat kokonaan lähteneet ja päästiin taas liikkumaan veneellä. Huhtikuusta sanotaankin, että puoli suksin, puoli venein. Eli ensimmäisellä puoliskolla päästiin vielä hiihtämään, mutta jälkimmäisellä kuljettiin jo veneellä.

APRILLIPÄIVÄ 1.4.

Aprillipäivä on varsin nuori perinne, joka yleisen pilan ja jekuttamisen päivänä on tullut Suomeen 1700-luvun kuluessa. Ensimmäisenä aprillipäivää viettivät kaupunkilaiset ja herrasväki.

Aikaisemmin kansa oli kyllä jekuttanut toisiaan ja erityisesti lapsia, mutta sitä tehtiin vuoden

ympäri. Erityisesti tapana oli erilaisissa työvaiheissa lähettää herkkäuskoiset naapuriin lainaamaan jotain kuvitteellista tarvekalua. Naapurista kyse-lijä lähetettiin eteenpäin. Kun hakumatkalle joutunut lopulta tajusi olevansa pilan kohteena, sen häpeän varmasti muisti. Tarkoituksena oli opettaa lapsille arvostelukykyä, ettei heistä olisi kasvanut yllytyshupsuja, jotka voitiin puhua mihin vaan älyttömyyteen.

SUVIPÄIVÄ 14.4. JA SUVIYÖT

Aikaisemmin on vuosi jaettu puoliskoon, jotka olivat talvipuoli ja kesäpuoli. Nämä puoliskot jaettiin sitten vielä kahteen neljäsosaan keskikesän ja sydäntalven kohdalta. Huhtikuun 14. päivä oli kesäpuolen ensimmäinen päivä, jota kutsuttiin suvipäiväksi. Sitä edelsi kolme suviyötä, joiden säästä voitiin ennustaa kesän säätä. Suviyöt muodostivat parin lokakuisten talviöiden kanssa.

MARKUS 25.4.

”Markku käelle kielen antaa ja sahrat pellolle kantaa.” Markuksen päivä oli eteläisessä Suomessa tärkeä kevään merkkipäivä, joka aloitti kyntö- ja kylvökauden. Sanonnan ”sahra” tarkoittaa tietynlaista auraa eli työväline, jolla peltoja kynnettiin. Pohjoisemmassa kylvämään päästiin vasta toukokuussa Erkinpäivänä 18.5.